

## YENİ FAKÜLTE AÇILDIKTAN SONRA BAYAN AFET'İN İLK TARİH DERSİ

— Bayanlar, Baylar;

Tarihte, ilk dersimize başlıyoruz. Bu dersimizde söyleyeceklerim, tarih alanında bildiklerimizi genişletirken, çalışmamızda esas tutacağımız tarzın kısa bir izahı olacaktır.

Bu hususta daha geniş malûmat için şu kitaplara müracaat etmenizi tavsiye ederim :

1 — Bernhaym'ın tarih ilmine giriş adıyla türkçeye tercüme edilen ve henüz tabedilmek üzere bulunan eseri,

2 — « Langlois et Seignabos »'ın « Introduction aux études historiques »,

3 — Seignabos'un « La méthode Historique » « Henri See » nin Science et Philosophie de l'Histoire »,

4 — Harsin'in « Comment on écrit l'Histoire »

5 — Türk Tarih Kongresi zabıtları.

Bu kitapları fakültemiz kütüphanesinde bulacaksınız.

Bayanlar, Baylar;

Bildiğiniz gibi tarih geçmiş hâdiselerle meşgul olur. Hal ve istikbal onun etüd çerçevesi içinde değildir. Fakat hal dahi derhal mazi olmıya mahkûm olduğundan, o halde geçmiş anlamı, yaşadığımız son ana kadar şamildir.

Tarihin meşgul olduğu hâdiseler bir iz bırakmış olan hadiselerdir. Biz bu izlere « doküman » « belge » diyoruz. Kendinden sonra bir iz bırakmıyan hâdiseleri tanımak mümkün değildir. Onun için belgesiz hâdiseler

ler tarihi mahiyeti haiz sayılmaz. « Prehistorique » denilen tarihten önceki hadiseler de ancak son keşiflerle belgeleri meydana çıkarıldıktan sonra tarihi hadiseler sırasına geçmiştir.

Belgeler yazılı olur. Şunlar gibi :

1 — Tarihi kitabeler,

2 — Tabletler,

3 — Neseb cetvelleri,

4 — Takvimler,

5 — Salmeler,

6 — Fermanlar,

7 — Tercümei haller,

8 — Hatıralar,

Fakat ağızdan söylenen :

1 — Efsaneler,

2 — Hikâyeler,

3 — Türküler de belge olabilir.

Bundan başka her türlü âbideler sadece işlenmiş bir taş parçası dahi tarih belgesi olur.

Tarihi, belgeye istinad ettirmek zaruri olunca tarihcinin ilk işi, üzerinde çalışmak istediği mesele ile alakalı olan bütün belgeleri aramak olur. Bu çalışmaya ilim dilinde « heuristique » denir.

Kelime, bir şeyin üzerinde ısrarla takarrür ettirilmesi yani bir şeyin aranıp bulunması manasındadır.

Heuristique dediğimiz bu kesin ihtiyaç karşısında şu sorular hatıra gelir :

Lâzım olan belgeler hangileridir ve o belgeleri nerede bulmalıdır ?

Üzerinde durduğumuz tarihi mevzuu göre baş vuracağımız kaynaklar şunlardır :

1 — Arkeolojik araştırmalar,

2 — Müzelerdeki eşyalar,

3 — Evrak mahzenleri ve kütüphaneler,

4 — Tarihi bibliyografiler de istenilen mevzuu ait kitaplar.

Görülüyor ki doğru tarih yazmak hususunda mümkün olduğu kadar çok tarihi ve arkeolojik belgeleri memleket içinde toplamak lâzımdır. Buna çalışmakla beraber bütün dünyaya dokümanlarını bir memlekette toplamak imkânı olmamıştır ve olamaz. Onun için tetkik olunacak tarih mevzuuna göre medenî memleketlerin belge kaynaklarından da istifade aramak zaruridir.

Tarihi tetkik etmek için « tarihe yardımcı ilimler » denilebilecek bazı bilgilere sahip olmak lâzımdır.

a — Dil bilgisi,

b — Yazı bilgisi,

c — Vesika « diplomatik »,

d — Mühür bilgisi,

1 — Meskûkât,

f — Silsilename ve hüviyet vesikaları bilgisi,

g — Arma bilgisi,

h — Kronoloji,

z — Coğrafya.

Bu noktada daha açık söylemek lâzım gelirse denilebilir ki her ilim gibi, tarih de içten bütün ilimlere bağlıdır.

Hakikat böyle olunca bir tarihcinin ne kadar ağır ve mesuliyetli bir vazife karşısında bulunduğu kolaylıkla anlaşılır. Çünkü tarih ilmi insan cemiyetlerini yalnız muayyen bir zamanda ve istatistik halde değil onların dinamik halde olarak zaman içindeki tekâmüllerini tetkike ve

mütalea etmeğe mecburdur. Hususiyetle insan cemiyetlerinin sosyal ve sıyasal ve ekonomik müesseselerindeki değişiklikleri hakkiyle kavramak ne kadar önemlidir. Onun için çalışılacak tarihi mevzuun mahiyeti ve hususiyetine göre çalışma vasıtası ve çalışma tarzı tayin edilmek lâzımdır. Tarih genel olarak türlü ihtisas işçilerinin birbirlerini tamamlarak elele çalışmalarını temin ettiği zamandır ki muvaffakiyetini kolaylaştırmış sayılır.

Tarih içinde müsterek çalışmanın en yakın canlı örneği « Türk Tarih Kurumu » dur. Bu gibi kurumlar başka memleketlerde de vardır.

Türk Tarih Kurumunda üyeler ihtisaslarına uygun mevzular üzerinde çalışırlar. Her birinin ayrı ayrı çalışmalarla ortaya koydukları eserler kurumun yakından alakalı heyetleri tarafından tetkik ve tenkid olunmak suretiyle son şekillerini alırlar. Tarih kurumlarının çalışmaları yalnız kendi üyeleri arasında olmakla kalmaz. Muhtelif memleketlerde bulunan tarih kurumları arasında da münasebetler tesis edilir. Bu suretle birbirlerinden istifade temin olunur.

Türk Tarih Kurumu, türk tarihini hazırlarken bugüne kadar mevcut olan tarihi ve arkeolojik bütün eserlerden azamî istifadeye çalışmıştır ve çalışmaktadır.

Bu çalışmalar neticesinde ortaya çıkan hakikatlar, bildiğimiz « Türk Tarih tezi » adı ile ifade edilmiştir. Bu tez şimdiye kadar tarih âleminde ortaya sürülmüş olan tezlerden baş-